

Nr 412

Av fru **Svensson m. fl.**, om *översyn av anstaltstandvårdens principer.*

Den målsättning som angivits gälla för folktandvården från dess början gäller allttjämt. Folktandvården skall sålunda på bred front arbeta för en förbättrad tandhälsa hos det svenska folket. Därvid skall folktandvården i princip stå öppen för alla, alltså även för anstaltsklientelet. 1946 års folktandvårdssakkunniga ägnade frågan om tandvård för denna kategori särskilt intresse. Enligt dessa sakkunnigas mening borde anstaltstandvården betraktas som en tredje gren av folktandvården vid sidan av distriktstandvården och vid centraltandpoliklinikerna. Därmed ville de sakkunniga angeva de allmänna riktlinjer efter vilka anstaltstandvården kunde börja organiseras. En försöksverksamhet borde först komma till stånd.

Ansvar för att vid anstalt meddelas behövlig tandvård borde enligt de sakkunniga vila på anstaltens huvudmän. Vid organiserandet av anstaltstandvården borde olika vägar stå öppna:

1. dels att vid de större anstalterna inrätta särskilda anstaltstandläkare- och anstaltstandskötersketjänster;

2. dels att sammanföra vården på närbelägna mindre anstalter under en särskild anstaltstandläkare och anstaltstandsköterska;

3. att vid de mindre anstalterna, där särskild anstaltstandläkare ej lämpligen kan anställas, bör vården meddelas

a) på distriktstandpoliklinik eller

b) på anstalten av distriktstandläkaren, därest distriktstandpoliklinik är inrättad på orten och tillgänglig arbetskraft medger sådan vård.

4. Därest folktandvård ej finnes på orten eller i dess närhet, borde anstaltstandvården ordnas genom avtal med privatpraktiserande tandläkare, som då bör vara skyldig antingen att

a) på egen mottagning eller

b) på anstalten

åt på anstalten intagna meddela tandvård i erforderlig utsträckning, föra stadgade journaler och uppbära och redovisa eventuella avgifter samt underkasta sig inspektion, vid landstingsanstalterna närmast av landstingets tandvårdsinspektör och vid andra anstalter antingen av honom efter särskild överenskommelse mellan anstaltens huvudman och folktandvårdens huvudman eller på sätt som medicinalstyrelsen i övrigt kan finna lämpligt.

I de fall där anstalten och folktandvården har olika huvudmän borde överenskommelse träffas mellan anstaltsledningen och huvudmännen för folktandvården om kostnadernas fördelning.

Flera huvudmän för folktandvården har visat förståelse för anordnandet av anstaltstandvård inom folktandvårdens ram, men de flesta har tydligen på grund av knapphet på arbetskraft ansett sig nödsakade att tills vidare inta en restriktiv hållning beträffande anstaltstandvården i synnerhet vid de statliga anstalterna. Detta gäller även barntandvården, och de flesta huvudmännen torde begagnat sig av möjligheten att utesluta anstaltsbarnen från organiserad tandvård i syfte att i någon mån minska behovstrycket. Särskilt tycks denna inställning gjort sig gällande i fråga om klientelet på statens anstalter, som ofta är hemmahörande utanför landstingsområdet.

Socialstyrelsen önskar enligt styrelsens skrivelse till Kungl. Maj:t av den 8 juni 1962 lösa tandvårdsfrågan vid sina anstalter genom att i högre grad än vad som redan sker anlita privatpraktiserande tandläkare, vilka efter timarvode eller efter egna taxor skall meddela fullständig tandvård på egna mottagningar eller på anstalterna. Enligt socialstyrelsens mening bör tandvården vid anstalterna helt bestridas av statsmedel.

Socialstyrelsen har i promemoria redogjort för tandvården vid bl. a. ungdomsvårdsskolorna och därvid framhållit:

Det framgår vidare att — i de fall då tandvård kommer till stånd — denna ofta är av mer begränsad omfattning än den som utföres vid folktandvårdsklinikerna och som omfattar full munsanering. Vidare utvisar redogörelserna att kommunerna i regel kräves på kostnaden för tandvård avseende klientel vid ungdomsvårdsskolorna och arbetshemmen men att — vad ungdomsvårdsskolorna beträffar — socialstyrelsen sett sig nödsakad att, därest kommunerna vägrar att betala, låta kostnaden stanna på anstaltens omkostnadsanslag, delposten hälso- och sjukvård även i de fall då behovet av tandvård förelegat redan före intagningen. Någon direkt skyldighet för kommunerna att ansvara för kostnader för tandvård som utföres under den tid vederbörande är inskriven vid ungdomsvårdsskola föreligger nämligen icke. De ovan berörda förhållandena är enligt styrelsens mening icke tillfredsställande.

Beträffande de under medicinalstyrelsens överinseende stående statliga anstalterna har medicinalstyrelsen som princip fastslagit att kostnaderna för meddelad tandvård skall bestridas av anstalten endast såvitt gäller akuta tandsjukdomar eller tandutdragning men i övrigt av patienten själv eller för denne ekonomiskt ansvarig. Detta har bl. a. resulterat i att föräldrar vilka haft barn exempelvis vid Vilhelmsro sjukhus fått krav på tandvårdskostnader trots att barnet varit under 15 år och således borde varit berättigat till fri tandvård enligt folktandvårdens bestämmelser.

Det framgår tydligt att enhetliga regler och principer för anstaltstandvården saknas. De förhållanden, som nu råder, kan under inga omständigheter kallas tillfredsställande eller godtagas. Enligt vår mening bör staten i första hand se till att alla de å anstalter intagna barn som är berättigade till tandvård enligt folktandvårdsförfattningen erhåller tandvård i folktandvården eller enligt samma principer som gäller för denna, samt låta

utreda frågan om anstaltstandvårdens ordnande efter i möjligaste mån enhetliga principer och riktlinjer.

Med stöd av vad ovan sagts föreslår vi,

att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om en översyn av anstaltstandvårdens principer — i synnerhet då det gäller barntandvården — i syfte att nå enhetliga riktlinjer i folktandvårdens anda.

Stockholm den 26 januari 1963

Rosa Svensson

Annie Jäderberg

Eric R. Carlsson

Lena Renström-Ingénäs

Rosa Andersson

Ernst Jacobsson

Elvira Holmberg

Thyra Löfqvist

Gunbjörg Thunvall

Sven Hammarberg

Iris Ekroth